

Pilot gespecialiseerde stagebegeleiders

Op zoek naar de leervraag

De bpv-begeleiding zorgt elk jaar weer voor gepuzzel. Wie begeleidt welke leerling op welk bedrijf? Scholen worstelen ermee en het is de vraag wat het oplevert.

In het nieuwe schooljaar zullen zo'n vijfhonderd studenten van het mbo op Clusius College tijdens de stage begeleid worden door een van de vier speciaal daarvoor aangestelde stagebegeleiders. Als dat bevalt, zullen in latere instantie ook de overige studenten op die manier begeleiding krijgen. Clusius College start met deze pilot omdat het de kwaliteit van de stagebezoeken wil verhogen.

“Heel vaak voeren onze docenten de bpv-begeleiding prima uit,” vertelt Freek Klijzing, directeur mbo Alkmaar, “maar uit evaluaties bleek ook dat studenten soms niet worden bezocht, of als dat wel het geval is, dat de docent dan alleen over het bedrijf praat en niet over de leerling. Bovendien klopte de match tussen leerling en bedrijf niet altijd, gekeken naar de inhoud en het niveau van de opleiding.” Dat is niet goed voor de leerling maar ook niet voor het imago van de school. “Als het niet goed gaat,” vertelt bpv-coördinator Anton Aker, “dan horen wij het onmiddellijk, ook tijdens verjaardagsfeestjes. Het wereldje is hier heel klein.”

Daarnaast spelen zaken die te maken hebben met planning en *efficiency*. Het is voor docenten niet altijd makkelijk om tussen de lessen door een stagebezoek af te leggen. Genoeg redenen voor Clusius College de pilot te beginnen.

Ander beeld

Op bijna alle aoc's begeleidt de coach zijn of haar leerlingen tijdens de stage, vooral in de eerste jaren. Heel vaak is die coach ook

vakdocent. Soms, en dan vooral in de latere jaren, bezoekt de vakdocent en niet de coach de leerling. Een heel enkele keer is de begeleider een avo-docent, vaak is dat dan ook de coach. Scholen kiezen dus, als het enigszins kan, voor begeleiding door iemand die de leerling goed kent en die de sector, het beroepenveld kent. Bijvoorbeeld op AOC Oost. Wieke Holtrop, bpv-coördinator paraveterinair in Enschede: “Wij merken dat waar het lekker loopt, daar matcht de achtergrond van de begeleidende docent met het bedrijf.” De vakdocenten van elk team verzorgen de stagebezoeken voor de eigen opleiding. Voordeel is, vindt Holtrop, dat deze begeleiders makkelijk toegang hebben tot de bedrijven, ze krijgen zaken makkelijk geregeld, kunnen bijvoorbeeld meedenken met de leerling en het bedrijf hoe ze de pvb kunnen organiseren. “Het bedrijfsleven neemt jou serieus.” Ook bij Clusius College worden de leerlingen nu nog begeleid door coaches die ook vakdocent zijn. Docent Tuin, Park en Landschap Arjan Koenis begeleidt een aantal leerlingen gedurende hun hele schoolloopbaan. “We zijn dus goed op de hoogte van de ontwikkeling van de leerling en van de sector. Door de bpv-begeleiding leren we de leerlingen nog beter kennen, tijdens de bezoeken krijg je toch een ander beeld van de leerling.”

Op Citaverde College in Heerlen zijn bij de opleiding Bloem en Design de begeleiders, om organisatorische redenen, gekoppeld aan de bedrijven in plaats van aan de leerlingen. Het is een kleine vakgroep die te maken heeft met een kleinschalig bedrijfsleven. Zo voorkomt de school dat een bedrijf 's ochtends door de ene docent wordt bezocht en 's middags door een andere. Wel is de docent altijd bekend met de leerlingen.

Zwakke schakel

De leerling kennen en de sector kennen, veel docenten en coördinatoren, maar ook deskundigen (zie kader: de onderwijskundige), zien het als twee belangrijke voorwaarden voor goede begeleiding.

Maar er is meer nodig om van de stage een echte leerervaring te maken. De brochure ‘Genoeg te beleven, maar nog veel te leren’, die in 2009 in opdracht van de Groene Kennis Coöperatie is geschreven, geeft hiervoor handreikingen (zie de download via groenonderwijs.nl). Door met de student te reflecteren op de praktijkervaringen en op zijn eigen rol daarin, leert de leerling wat hij al kan en weet en wat hij nog moet leren. Uit een goed begeleidingsgesprek zal dus een nieuwe leervraag rollen. Vervolgens is het de kunst om

‘Veel docenten hechten ook waarde aan deze bezoeken omdat ze daarmee op de hoogte blijven van actuele ontwikkelingen’

Het voeren van een goed begeleidingsgesprek is een vaardigheid op zich

die leervraag terug te koppelen naar de school, of naar het bedrijf. Door dit traject in meerdere praktijksituaties te herhalen leert de student hoe het er in het beroep aan toe gaat én hoe hij met verschillende situaties om kan en wil gaan. Dat maakt de student redzaam in zijn vak.

Het is een speciale vaardigheid om zo'n gesprek te voeren en het vraagt wel wat training voor docenten die meestal geneigd zijn om over het werkproces en het resultaat te praten in plaats van over het leerproces. Bovendien moet dat gesprek nog een terugkoppeling naar school krijgen, naar coach en vakdocenten, zodat de student daar met zijn leervragen aan de slag kan. Iets wat volgens de brochure sowieso al een zwakke schakel in het leerproces is.

Kijk voor links bij dit artikel op www.groenonderwijs.nl > vakblad editie 7

De leerling kennen en de sector kennen. Veel docenten, maar ook deskundigen zien het als belangrijke voorwaarden voor goede begeleiding

Ruis

Aan deze voorwaarden moet Clusius College dus inhoud gaan geven als het de kwaliteit van de stagebegeleiding wil verbeteren. Een begeleider die geen lessen verzorgt en geen coach is, zal er enige tijd over doen om de leerling te leren kennen. In elk geval zal een leerling steeds door dezelfde begeleider bezocht moeten worden om een relatie op te kunnen bouwen. Daarnaast zullen de bpv-begeleiders zich moeten ontwikkelen in het vak. Dat kan door de begeleiders aan bepaalde opleidingen toe te wijzen om expertise op te bouwen, als ze die nog niet hebben.

Veel lastiger en kwetsbaarder is de terugkoppeling naar school. “Het overdrachtsmoment zorgt voor veel ruis,” zegt Aker, “dat moeten we dus goed organiseren en bewaken.”

Clusius gaat met regelmatige overlegmomenten – eens per één à twee maanden – de uitwisseling tussen opleidingsteam en bpv-begeleider organiseren. Dat zal gaan over ontwikkelingen in de sector en over ontwikkelingen bij de leerlingen. Een goed portfolio kan de begeleider helpen om inzicht in de leerling te krijgen. Ook denkt de school aan een gespreksprotocol voor de begeleiders, waarin precies vastligt wat de onderwerpen zijn en aan welke competenties de student werkt. De pilot moet gaan uitwijzen of het genoeg is.

Fruitig

Hoofddoel van het stagebezoek is natuurlijk de begeleiding van de leerling. Maar veel docenten hechten ook waarde aan deze bezoeken omdat ze daarmee het contact met het bedrijfsleven onderhouden en op de hoogte blijven van actuele ontwikkelingen. Docenten pakken makkelijker de telefoon – bijvoorbeeld met het verzoek voor een gastles – als ze de bedrijven kennen en er regelmatig contact mee hebben. Maar het is de vraag of het stagebezoek het beste moment is om de kennis over actuele ontwikkelingen bij te spijkeren. “Dat zijn dan vaak toevalstreffers”, denkt Aker. Liever organiseert hij excursies of nodigt hij sprekers uit voor heel gerichte onderwerpen. Dat is veel effectiever, vindt hij, “daar komen we fruitig van terug.”

Ook onderwijskundige Ton Bruining van KPC

Groep (zie kader: de onderwijskundige) vindt de stagebegeleiding niet het juiste moment voor terugkoppeling van praktijkkennis naar het onderwijs. Dat soort uitwisseling kan veel beter georganiseerd worden in de vorm van een soort werkplaatsen of ontmoetingen. “Vaak organiseert de school dat nu en is het erg eenrichtingsverkeer vanuit de school. Dat werkt niet.” De kunst is om een gelijkwaardig gesprek te krijgen. Daarin kunnen ook onderwerpen aan de orde komen die met de stage te maken hebben, zoals: wat kun je verwachten van een leerling tweede klas niveau drie, wat voor stagetrajecten zet je uit voor leerlingen? “Als je die uitwisseling goed hebt georganiseerd, dan heeft dat ook weerslag op de begeleiding. Het is eigenlijk een voorwaarde voor goede begeleiding.”

Uniformiteit

Clusius College gaat de pilot starten, enkele andere aoc's ‘denken in die richting’. Ook voor die instellingen is het interessant welke leervragen uit de pilot rollen, want dat er veel haken en ogen aan zitten, is duidelijk. De winst zit volgens Klijzing in uniformiteit. “Je krijgt een duidelijk aanspreekpunt naar de bedrijven. Maar belangrijker is dat de vraag: ‘Hoe begeleid je en wat moet die begeleiding opleveren’ dan op dezelfde manier wordt beantwoord.” ■

Ton Bruining: “De stagebegeleider moet weten wat het beroep inhoudt, wat de gevaren zijn en wat de student tegen kan komen aan knelpunten in de beroepsuitoefening”

DE ONDERWIJSKUNDIGE

Ton Bruining, senior adviseur bij KPC Groep, is onderwijskundige, een van zijn specialisaties is werkplekleren.

Volgens hem zijn drie zaken belangrijk voor een goede begeleiding:

- De begeleider moet kennis hebben van het beroepenveld. “Degene die het gesprek voert met de student moet weten wat het beroep inhoudt, wat de gevaren zijn, wat hij tegen kan komen aan knelpunten in de beroepsuitoefening en wat het betekent om een vakman te zijn in die sector.” Hij moet de taal, de cultuur, de ethiek kennen.
- De begeleider moet zicht hebben op wie de student is.
- Er moet continuïteit in de begeleiding zijn. De begeleider moet een relatie ontwikkelen met de student. “Het werkt niet als er elke keer een andere docent zit die de student misschien vagelijk kent.”

Instrumenten voor begeleiding zijn:

- Gerichte opdrachten die terugkoppeling krijgen op school.
- Een portfolio waarmee de student zichzelf en het vak leert kennen. Bovendien werkt hij ermee aan zijn cv.
- Goede begeleidingsgesprekken die over de student gaan en over wat die ervaart tijdens de stage. “Voor de student geldt: als het echt over jou gaat, dan komt het wel binnen. Zulke gesprekken voeren is een enorme vaardigheid.”